

Enotni v zahtevah pred volitvami

Kot poročamo na drugem mestu, je deželno vodstvo Slovenske skupnosti objavilo izjavo, iz katere izhaja, da je posebna vladna komisija na zadnji seji opustila namero o ugotavljanju slovenske manjšine v Italiji, kar pomeni, da ne bo vztrajala pri stališču, naj se manjšina najprej prešteje in naj se ji šele na osnovi izida tega »štetja« prizna določena zakonska zaščita.

Tisti, ki so v okviru te komisije prišli na dan z »briljantno« zamisljivo o ugotavljanju manjšine, so po vsej verjetnosti od svojih nadrejenih prejeli ukaz, naj jo umaknejo, saj je takšna namera naletela ne samo na odločno nasprotovanje in ogorčenje celotne slovenske javnosti, temveč tudi na nasprotovanje vseh resnično demokratičnih Italijanov. Izkazalo se je namreč, da je bila mobilizacija slovenske manjšine tokrat uspešna.

Glede na razpust parlamenta in na bližnji začetek kampanje za nove državnozborske volitve je treba pričakovati, da bo konkretno delo za zagotovitev globalne zaščite nekoliko zastalo, saj sta med drugim z razpustom parlamenta avtomatično zapadla zakonska predloga, ki sta ju v parlamentu vložili komunistična partija in socialistična stranka. To velja tudi za zakonski predlog, ki ga je v obliki peticije bila v parlamentu vložila Slovenska skupnost.

Med volilnim bojem pa po našem nikakor ne bi smela stopiti v ozadje problematika slovenske narodnostne manjšine, saj bi Slovenci morali še odločneje zahtevati od italijanskih demokratičnih strank, naj jasno povedo svoje mnenje o tem za deželo Furlanijo-Juljsko krajino izredno pomembnem vprašanju in naj zlasti jasno povedo, kdaj bodo konkretno po-

dalje na 2 strani ■

DRUGI POKRAJINSKI KONGRES V GORICI

SAMOSTOJNA POT Slovenske skupnosti

Drugi pokrajinski kongres Slovenske skupnosti na Goriškem je ponovno dokazal, da je v našem političnem življenju nujna prisotnost samostojne slovenske stranke; prisotnost, ki se vsak dan izraža v nastopih predstavnikov izvoljenih na listi SSK. Ne gre samo za neko kvalificirano predstavnost, ki v italijanskem političnem boju postavlja na prvo mesto zahteve in probleme slovenske narodne skupnosti v zamejstvu, ampak za vse bolj kvaliteten boj v tem težkem političnem trenutku, ko se določene sile protivijo našim upravičenim zahtevam in skušajo instrumentalizirati prizadevanja političnih strank, ki si resnično želijo priboriti pravičen zaščitni zakon. V tem okviru ne moremo mimo prizadevanj Slovenske skupnosti, ki se že vsa povojna leta bori za uveljavitev naših pravic in zahtev. Da so ta prizadevanja pravilna in utemeljena, je dokazal tudi drugi pokrajinski kongres SSK, ki je bil preteklo soboto v goriškem Avditoriju.

V dvorani je bilo za ta kongres lepo število članov in somišljenikov SSK, še posebno če pomislimo, da so se tu vršili kongresi tudi drugih strank, ki imajo večji pomen in večje število volivcev, a vsi niso zmogli zbrati tako velike množice. A pri tem ne gre samo za neko številčno ugotavljanje, ki je tudi važno. Prisotni so bili deželni tajnik SSK Drago Štoka, pokrajinski tajnik tržaške SSK Zorko Harej, predstavniki slovenskih organizacij in združenj ter predstavnik SZDL iz Nove Gorice; poleg teh je nujno omeniti tudi prisotnost vseh treh slovenskih županov na Goriškem, kar je verjetno novost. Vsi povabljeni so kongresu prinesli pozdrave in prikazali stališča svojih strank, organizacij ter občinskih uprav. Goriški župan De Simone je poslal pozdravno pismo.

Uvodoma je predsednik SSK Gradimir Gradnik orisal pomen slovenske stranke v Italiji in poudaril pomembno vlogo te politične formacije za napredovanje in uveljavitev vseh naših upravičenih zahtev. Podčrtal je posebno važnost delovanja SSK in njene demokratične tradicije ter stalne potrebe po prenovitvi in vsakodnevnih stikih s člani ter somišljeniki SSK v goriški pokrajini. Brez teh bi bilo vsako delovanje nepomembno in brezuspešno, je svoj govor zaključil Gradnik. Nadvse izčrpno in stvarno je bilo poročilo političnega tajnika Marjana Terpina, ki je v svojem dolgem in mestoma polemičnem posegu poudaril pomen naše politične stranke in vsa njena prizadevanja ter nepretrgani boj za našega človeka in celotno narodno skupnost. Omenil je opravljeno delo v zadnjih dveh letih in vse poskuse, da bi se delovanje SSK nepravilno ali pristransko ocenjevalo. Izbrali smo si svojo, samostojno pot, je dejal Terpin, prosti in svobodni v svojih izbirah, zgodovina in tudi sedanost nam dokazujeta, da je ta pot pravilna; zato bomo svoje delo nadaljevali po istih smernicah. Nadalje je pokrajinski tajnik omenil tudi razne ponujene možnosti za vstop k večini, ki se je izoblikovala na goriški pokrajini, vendar ta večina ne ustreza konceptu SSK in ne nakuže nobenih možnosti za rešitev številnih perečih vprašanj slovenske narodne skupnosti na Goriškem. Praktično je poudaril pravilnost izbire SSK in odklonil sodelovanje na taki ravni. Težko je osvetliti vsa poročila, ki so jih podali izvoljeni predstavniki SSK in člani po tajnikovem posegu. Rekli bi samo to, da so številni govorniki poudarili nadvse pomembno vlogo, ki jo ima SSK v tem političnem obdobju in v Italiji nasploh. V zavest goriških Slovencev vedno bolj prodira prepričanje, da je boj SSK pravičen in nujno potreben, kajti z vsakodnevnimi obljubami ne bomo mogli doseči tega, kar si celotna narodna skupnost pričakuje. Te misli je poglobil in zelo jasno osvetlil tudi deželni tajnik Drago Štoka. Poudaril je, da moramo Slovenci verjeti v svojo lastno moč in da moramo svoje sile usmeriti v vedno večjo angažiranost na političnem področju; pri

dalje na 2. strani ■

NE BO PREŠTEVANJA! (IZJAVA SLOVENSKE SKUPNOSTI)

»Slovenska skupnost v deželi Furlaniji-Juljski krajini jemlje z zadovoljstvom na znanje vest, da je na zadnji seji posebne vladne komisije za vprašanje slovenske manjšine prevladalo stališče, ki zavrača namero o ugotavljanju slovenske manjšine v Italiji.

Slovenska skupnost je prepričana, da morata vlada in parlament v skladu z ustavnimi določili in z jasnimi mednarodnimi obveznostmi čimprej zagotoviti ustrezno zakonsko zaščito tudi v smislu zakonskega predloga, ki ga je SSK predložila v parlamentu in v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine. Deželno taj-

ništvo SSK nadalje obžaluje dejstvo, da je bil parlament zopet predčasno razpuščen, s čimer so vsi zakonski predlogi avtomatično zapadli.

Slovenska skupnost pa ugotavlja, da je še v polni veljavi njen zakonski predlog v deželnem svetu, ki bi moral čimprej priti v razpravo in to z odobritvijo vseh strank ustavnega loka.

SSK si bo kljub volilnim preizkušnjam prizadevala za čimprejšnje izglasovanje globalne zaščite in v tem smislu računa ne le na solidarnost svojih članov in volivcev, ampak tudi na odločno podporo matične domovine.«

Po nezaupnici, ki jo je Andreottijeva vlada prejela v senatni zbornici, je predsednik republike po posvetovanju s predsednikom poslanske zbornice in senata razpustil parlament, s čimer se je začel postopek za razpis državnozborskih volitev. Vlada bo morala določiti datum volitev. Pri tem prihaja v poštev predvsem 10. junij, ko bodo volitve v evropski parlament, kot je bilo svoj čas že sklenjeno.

RADIO TRST A

□ NEDELJA, 8. aprila, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Čarobni otok« (Mariza Perat), RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 12.30 Poslušajmo spet; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

□ PONEDELJEK, 9. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Slike iz planinskega sveta; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Dalmatinske pesmi; 9.30 Filološki utrinki; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Dve lanski zborovski tekmovalji; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Ribe in morje; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospeli; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Pravljica v nadaljevanjih; 16.50 Odmev iz španije; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

□ TOREK, 10. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Orkestri in zbori; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Oddaja za otroški vrtec; 10.15 Glasba v baroku; 11.00 Naš podlistek - Franc Jeza: »Moč ljubeznik; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Vokalna glasba; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Postni govor; 15.50 Poglejmo v izložbo plošč; 16.30 Čudoviti otroški svet; 16.45 S. aktualni; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.35 S pesmijo po svetu; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 19.00 Poročila.

□ SREDA, 11. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na prodaj Glasbišče; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavel lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvarih; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Za ljubitelje operne glasbe; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pesmi brez besed; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zbora; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 16.40 Motivi z malih zaelonov; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Snubač«, humoreska (Anton Pavlovič Čehov - Ivan Prijatelj), RO; 18.40 Naši stari znanci; 19.00 Poročila.

□ ČETRTEK, 12. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi s feststivalov; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Slavni izvajavel; 11.00 Naš podlistek - Franc Jeza: »Moč ljubeznik; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.30 Vodilci po glasbeni umetnosti; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Violinist Igor Ozim; 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapevtična; 18.30 Skladbe za klavir; 19.00 Poročila.

□ PETEK, 13. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Žerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Pojejo domači solisti; 12.00 V starih časih; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja »Primorska poje; 14.00 Novice; 14.10 Mladi znanstveni raziskovalci; 15.00 Nabožni navdih v glasbi; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Postni govor; 15.50 Trio Lorenz; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki in deželi in ob njenih mejah; 19.00 Poročila.

□ SOBOTA, 14. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Z naših koncertnih odrov; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš; 14.00 Novice; 14.30 Operne uverture in zbori; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Trio di Trieste; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 16.40 Skladbe za harfo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 »Tnri« (Edvard Gregorin - Roman Tominec - Mirko Mahnič), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

30-letnica Atlantske zveze

Dne 4. aprila pred 30. leti so Združene države, Kanada in desetere evropske države podpisale pogodbo o ustanovitvi Atlantske zveze, ki je pričela veljati 24. avgusta istega leta.

Obrambni minister Ruffino je ob tej priložnosti objavil poslanico, v kateri poudarja važnost Atlantske zveze za ohranitev miru, za popuščanje napetosti in za sodelovanje med narodi.

Leta 1952 sta pristopili k Atlantski zvezi še Grčija in Turčija ter leta 1955 Zahodna Nemčija. Pogodba obsega uvod ter 14 členov, ki zagotavljajo široko sodelovanje med petnajstimi državami članicami. Ne gre samo za vojaško zavezništvo in za zavrnitev sovražnega napada, marveč tudi za trajno skupno delo na političnem, gospodarskem in socialnem področju. Države podpisnice so se v skladu z Listino Združenih narodov obvezale, da bodo ohranile mednarodno varnost in mir ter da bodo spodbujale razvoj in blaginjo na področju, ki spada pod Atlantsko zavezništvo.

Enotni v zahtevah

■ nadaljevanje s 1. strani

skrbele za zaščito osnovnih pravic slovenske manjšine.

Res je, da je slovenska manjšina v političnem pogledu zelo diferencirana in da tudi na bližnjih državnozborskih volitvah ne bo možen enoten nastop, vendar se nam zdi, da bi Slovenci v Italiji kljub temu lahko našli o tem vprašanju skupen jezik, tako da bi vse italijanske demokratične stranke natančno vedele, kaj manjšina hoče in pričakuje od novega parlamenta in od nove vlade, ki bo sestavljena po državnozborskih volitvah.

—o—

SAMOSTOJNA POT SLOVENSKE SKUPNOSTI

■ nadaljevanje s 1. strani

tem je pozval tudi odgovorne politične organe, naj opravijo svojo dolžnost.

Ob zaključku kongresa so prisotni izvolili novi pokrajinski svet in odobrili resolucijo, s katero zahtevamo pravičen zaščitni zakon, odklanjamo vse poskuse nasprotovanja proti slovenski narodni skupnosti in nameravanemu preštevanju slovenske manjšine v Italiji.

Grčija in Evropska gospodarska skupnost

V Luksemburgu so zaključili pogajanja za vstop Grčije v Evropsko gospodarsko skupnost. Dogovor bodo podpisali 28. maja in formalni vstop Grčije v Skupnost je določen za 1. januar 1981.

Grška vlada je izrekla veliko zadovoljstvo nad zgodovinskim dogodkom, zaradi katerega bo Grčija postala deseta članica Evropske gospodarske skupnosti. Z vstopom Grčije med velike evropske narode bo dana nova gospodarska ureditev južni Evropi.

Prvo pogodbo o pridružitvi Grčije Evropski gospodarski skupnosti so podpisali pred 16 leti. Ta sporazum je bil sedem let, za časa polkovniškega režima (1967-1974) blokiran.

Za Grčijo bo pogodbo 28. maja podpisal

Gre torej za samoobrambo ter imajo članice Atlantske zveze dolžnost, da ohranijo zadostno število čet za stabilno ravnovesje med Atlantsko in Varšavsko zvezo.

Sovjetski blok je podpisal pogodbo o Varšavski zvezi 14. maja 1955. Podpisnic je bilo devet, a Albanija je leta 1968 izstopila. Romunija pa se je lani uprla sklepu Varšavske zveze za povečanje vojaških izdatkov. Predsednik Ceausescu je izjavil, da ljudstvo brani režim le, če je z njim zadovoljno.

Vrhovni organ Atlantske zveze je ministrski svet. V njem so tako zunanji in obrambni ministri kot zastopniki držav članic, ki stalno zasedajo v Bruslju. Posebni obrambni odbor obravnava specifična obrambna vprašanja. Vse sklepe sprejemajo soglasno.

Leta 1970 so ustanovili takoimenovano »evropsko skupino«, katero sestavljajo Italija, Belgija, Danska, Nemčija, Velika Britanija, Grčija, Luksemburg, Norveška, Nizozemska in Turčija. Skupina se trudi za okrepitev zavezništva s tesnejšim sodelovanjem. Atlantskemu svetu predseduje glavni tajnik, ki je politik. Po praksi pripada ta najvišja civilna funkcija v Atlantski zvezi predstavniku Evrope, vojaško poveljstvo pa amerškemu generalu.

V času hladne vojne je vladala znatna napetost med Atlantsko in Varšavsko zvezo. Odjuga se je pričela leta 1967 po takoimenovanem »Harmelovem poročilu«. Odnosi med Vzhodom in Zahodom so se izboljšali, Amerikanci in Sovjeti pa so pričeli pogajanja za omejitev strateške atomske oborožitve SALT. Kljub temu je Sovjetska zveza močno povečala svojo oborožitev zlasti s klasičnim orožjem.

—o—

Ameriški minister za trgovino s tujino je objavil članek v finančni reviji Business America, v katerem zatrjuje, da bo italijansko gospodarstvo v tekočem letu zabeležilo znaten porast. Kosmatni narodni proizvod se bo povišal v realnih mejah za štiri odstotke. K razvoju gospodarstva bo pripomogel povečanje izvoza za 5,5 odstotka in notranje potrošnje za dva odstotka. Kljub temu menijo ameriški izvedenci, da italijansko gospodarstvo še ne izkorišča popolnoma svojih zmogljivosti. Po njihovem bi bil lahko razvoj še večji, ko bi se notranja potrošnja zvišala za pet odstotkov.

ministrski predsednik Karamanlis. Ta je podpisal tudi sporazum o pridružitvi leta 1962 ter je takrat poudaril, da je glavni cilj njegove politike vstop Grčije v Evropsko gospodarsko skupnost. Pogajanja v Bruslju o novem sporazumu so trajala dve leti in pol. Uvedeno bo petletno prehodno obdobje za industrijske proizvode, za železarstvo ter za nekatere kmetijske pridelke.

Postopno bo tudi vključevanje drakme v evropski denarni sistem. Takoj po vstopu v Skupnost bo Grčija naložila pri evropski Banki za investicije 19 milijonov dolarjev in pol. Po drugi strani bo prejela pomoč 1500 milijonov dolarjev v prvih letih in od leta 1986 dalje 700 milijonov dolarjev na leto.

Etnografska literatura in Slovenci

V zvezi z najnovejšim dogajanjem v Afriki in Aziji je vedno bolj občutiti pomanjkanje dobre slovenske etnološke literature, ki bi nas poučila o sodobnem stanju narodnostnih razmer na teh dveh celinah. Vsak trenutek stopajo v ospredje mednarodnega zanimanja novi narodi, o katerih vemo zelo malo; novi pa so samo za Evropce, kajti pri vseh teh narodih gre v resnici za zelo stare narode, nekateri, kot npr. Kurdi, imajo že dolgo zgodovino, ki sega še v začetek srednjega veka ali še dalje nazaj. Tak je tudi primer s Turkmenci, ki so se zdaj uprli v severovzhodni Perziji.

Slovenci smo se na splošno vedno zanimali za tuje narode, ker smo pripisovali narodnostnemu vprašanju v vseh dobah svoje zgodovine, zlasti pa v modernem času, veliko važnost. Vendar pa smo morali črpati svoje znanje o tujih narodih največ iz tujih virov. Tako tudi danes nimamo v slovenščini nobenega tehtnega dela o narodnostnih razmerah v Afriki in Aziji. Površne oziroma mimobežne časnikarske informacije ne morejo izpolniti te vrzeli. V Sloveniji manjka etnološka revija, ki bi obravnavala vprašanja v zvezi z drugimi, zlasti manj znanimi narodi, kot izhajajo skoro v vseh evropskih državah, in to je krivo, da

XII. OBČNI ZBOR SKGZ

V nedeljo, 8. t. m., bo v Kulturnem domu v Trstu XII. občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze. Na dnevnem redu so poročilo predsednika, pozdravi gostov, obrazložitev načel in zahtev SKGZ za globalno zaščito Slovencev v Italiji, razprava o poročilih, razrešnica in volitve novih organov.

imajo kljub vsemu zanimanju za tuje narode o njih le zelo meglene pojme. Medtem ko je etnografija, t. j. veda o lastnem narodu ali boljše rečeno v njegovi duhovni in materialni kulturi v preteklosti, v Sloveniji še precej razvita, pa je etnologija — veda o tujih narodih — na Slovenskem v velikem zaostanku.

Zato je želeti, da bi začela kmalu izhajati slovenska etnološka revija, vsaj četrletno, ki

bi nas seznanjala z narodnostnimi razmerami na drugih celinah, pa tudi z manj znanimi evropskimi narodi, saj je npr. v Evropi kakih 40 narodov, ki so manjši od slovenskega in bi se slovenska javnost zanje gotovo živo zanimala, če bi imela o njih točne in novejšje podatke. Isto velja za narode na drugih celinah. Etnološka revija bi imela gotovo tudi v Sloveniji veliko bralcev, kot jih imajo take revije drugod, saj so vedno razprodane. Važno pa bi tudi bilo, da bi založbe spodbujale znanstvene etnološke študije in da bi jih rade objavljale ter tako informirale javnost o novem razvoju v svetu, kar zadeva narode in mednarodno dogajanje, ki izvira predvsem iz potreb, zahtev in razmer pri posameznih narodih.

O izgubljanju slovenskih priimkov

Slovenci smo se tudi v narodopisju vedno šli bolj vesoljne Slované ali Hejslované, kot se tudi pravi temu, kot pa Slovence, in tako smo danes v položaju, da nimamo raziskanih niti osnovnih narodopisnih, pa tudi jezikovnih dejstev in problemov, medtem ko smo ponižno in pohlevno sprejemali zaključke, ki so jih drugi delali o nas in naši zgodovini. Nikdar si nismo prišli na jasno o važnosti narodopisja za raziskovanje narodne preteklosti, izvora in identitete. Zato je tudi le malokdo kdaj opozoril na važnost in pomen slovenskih priimkov za ugotavljanje narodne preteklosti in tudi o njihovi važnosti za slovensko jezikoslovje. Če se je že kdo spravil pisati o njih, je pisal površno in kot čist diletant, to se pravi, ne da bi bil resnično raziskal nastanek naših priimkov z jezikovne plati. V resnici bi morala biti to cela samostojna veja slovenskega jezikoslovja, kajti vsak slovenski priimek je hkrati tudi posebna in samostojna beseda slovenskega jezika, prav toliko pomembna in zanimiva kot vsaka druga slovenska beseda. Lahko bi se tolažili s tem, da bo kdaj pozneje nastopil čas, ko se bodo našli jezikoslovci, ki bodo raziskali tudi to plat našega jezika in narodopisja, toda na žalost se kaže nevarnost, da bo kmalu prepozno za to. Kajti danes smo

priče pojavu, da množično ugašajo slovenski priimki.

Če bo hotel kdaj v bodoče kak slovenski etnograf ali jezikoslovec študirati izvor pristinih slovenskih priimkov, bo moral pritegniti kot pristen študijski material sezname Slovencev na Tržaškem, Goriškem, v Slovenski Benečiji in na Koroškem, v kolikor niso tudi v teh krajih že popačeni, poitalijančeni ali ponemčeni. Zato lahko dobimo danes najpristnejše slovenske priimke samo še v raznih imenikih in

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava Novoga lista preselila v ulico Valdriovo 36, prvo nadstropje.

seznamih naših izseljencev v Ameriki, tako Severni kot Južni, in pa v seznamu naročnikov mohorjevih knjig izpred prve svetovne vojne. Koledarji v tistem času so namreč objavljali vsako leto sezname vseh naročnikov mohorjevih knjig. To je danes dragocen etnografski pripomoček, kajti Slovenci se tedaj še niso začeli narodnostno tako mešati z drugimi narodnostmi.

Na žalost se danes zgodovinske in jezikovne važnosti priimkov za etnografske in zgodovinske študije pri Slovincih le malokdo zaveda in prav tako si nihče ne dala skrbi, kaj storiti, da bi si ljudje obvarovali slovenske priimke. Vemo, kako brezbrizni so glede tega Slovenci na Tržaškem, ki jim je fašizem potujčil imena. Še bolj brezbrizni so tisti, ki danes izgubljajo slovenske priimke zaradi žentev v Sloveniji sami.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

V ponedeljek, 9. aprila, bo na sedežu Društva slovenskih izobražencev v Trstu, Donizettijeva 3, predaval dr. Oskar Simčič o prvi encikliki papeže Wojtyle. Začetek ob 20.15.

Tudi v Afganistanu se položaj zapleta

Medtem ko je v Iranu zmagal verski poglavar Homeini z uvedbo islamske republike, se položaj v sosednjem Afganistanu dalje zapleta. Križajo se na področju interesi številnih držav od Sovjetske zveze in Amerike do Kitajske, Irana in Pakistana. Šest milijonov Afganistancev na primer živi v Pakistanu in milijon v Iranu.

Vodja afganistanske komunistične stranke Taraki je ob sovjetski podpori lanskega aprila napravil državni udar. Proti njemu je zdaj verski poglavar Ajatulah Madari, ki je na drugem mestu v šiitski mohamedanski hierarhiji, proglasil »sveto vojno«. Taraki in Moskva sta zaskrbljena, ker afganistanski uporniki prejemajo pomoč od Afganistancev, ki živijo v Pakistanu in Iranu. Če bi islamska revolucija zmagala tudi v Afganistanu, bi Sovjetska zveza tvegala nevarnost, da se nalezejo uporniške-

ga duha tudi Mohamedanci v njenih azijskih republikah.

Zaradi tega so Sovjeti poslali v Kabul na pomoč Tarakiju že preko 5000 vojaških in civilnih svetovalcev in za dobavo orožja so vzpostavili letalski most.

Kar se tiče Sovjetske zveze in Združenih držav, je položaj v Afganistanu ravno nasproten od položaja v Iranu. Sovjeti so obtoževali Združene države vmešavanja v iranske zadeve in Amerikanci so Iran zapustili. Zdaj pa Amerikanci obtožujejo Sovjete vmešavanja v afganistanske zadeve, a Sovjeti kljub temu krepijo svoje postojanke v deželi.

Tarakijev komunistični režim na vsej črti podpira sovjetsko zunanjo politiko. Priznal je novo filovietnamsko vlado v Kampučiji ter je obsodil kitajski vdor v Vietnam.

Ne zanikajmo svoje omike

Vsak tujec, ki pride v Italijo, je neprijetno presenečen nad ostudno pomazanimi zidovi po mestih, pa tudi že po manjših krajih. V mestih takorekoč ni več hiše, ki ne bi bila oskrunjena z napismi in znaki desnih in levih skrajnežev, ki si medsebojno grozijo s smrtjo in uničenjem, oboji skupaj pa želijo smrt demokraciji in demokratični državi.

Ti napisi morajo bosti v oči vsakogar, tudi tujece, že iz estetskih razlogov, še bolj pa kot izraz neke čudne surovosti in barbarstva, ki sta se razpasla v Italiji in k čemur je nedvomno doprinesla svoj delež tudi demokratična oblast sama s svojo šibkostjo in neodločnostjo pri zaščiti ljudi in prava. Nasilneži imajo občutek, da si lahko privoščijo vse, kar hočejo, in to ne samo politični nasilneži in teroristi, ampak tudi »navadni« grobijani in neotesanci, npr. tisti, ki meni nič tebi nič mirno, v brk vsem policijskim predpisom, parkirajo svoj avto »počez«, da zaprejo pločnik in prisilijo pešce, celo matere z otroškimi vozički, da morajo nadaljevati pot po cesti namesto po pločniku.

Ko smo vse to doživljali v zadnjih letih, smo se na tihem tolažili z mislijo, da naši ljudje niso taki, da imamo tržaški Slovenci boljšo mladino, da taka neolikanost — hvala Bogu! — ni značilna za slovensko mladino itd. Toda na žalost se zadnje čase vse bolj pogosto pojavljajo po mestu in v okolici tudi »slovenski« napisi. Seveda ne taki,

ki bi izražali kake slovenske politične in socialne zahteve ali ki bi protestirali proti nasilju in nekulturi, ampak taki, ki po opičje posnemajo laške mazače zidov, njihove napise in njihov slog. Vedno so to samo v slabo slovenščino prevedena gesla italijanskih levih skrajnežev, včasih čisto anahronistična po vsebini. Danes lahko že v marsikateri naši vasi vidimo take napise, pojavili pa so se večkrat že tudi v središču mesta. Nekateri so vsebinsko taki, kakor da se je šele ravnokar končala druga svetovna vojna. Tako mazanje zidov in zmerjanje ter obdolževanje po zidovih pa je dokaz miselne nesamostojnosti in primitivnosti, pa tudi že prave duhovne asimilacije, ki gre samo korak pred jezikovno.

Zato se obračamo na našo mladino, naj ne posnema po opičje tujih slabih navad in naj ne

rine za primitivizmom mladine druge narodnosti, ampak naj varuje tisto solidno kulturno podlago, ki jo je dobila od svojih staršev, od naše narodne in kulturne tradicije in — upajmo — tudi od slovenske šole. S tem bo dokazala, da si je obvarovala vsaj minimalni narodni ponos in vsaj osnovno kulturo.

SLOVENSKI KLUB v Trstu
Ul. sv. Frančiška št. 20/II

V torek, 10. aprila ob 20.30

GOBAR, NA PLAN!

Naše gobe, okolje in pogoje, v katerih rastejo, bo predstavil tudi s projekcijami Milko Čebulec. Če bodo vremenski pogoji le dovolj ugodni, bodo spomladanske gobe predstavljene tudi na manjši priložnostni razstavi.

PROSTOR MLADIH

Skavtski mesečnik »Jambor«

V novi, peti številki skavtskega mesečnika »Jambor«, glasila tržaških slovenskih skavtov in skavtinj, najdemo na uvodnem mestu članek »Leto jamboreejev«, ki ga je napisal Krotki bivol. V njem naznanja, da ne bo letošnjega svetovnega skavtskega jamboreeja, ki bi moral biti v Perziji, zaradi tamkajšnjih političnih homatij. Zato bo organiziranih — ker ni več časa za pripravo svetovnega jamboreeja v kalki drugi državi — več manjših jamboreejev. Zaenkrat so napovedane tri večje pobude: na švedskem, v švici in v Avstraliji, prišlo pa bo še do drugih, večjih mednarodnih taborenj. Prirejenih bo tudi cela vrsta manjših taborenj.

Radovedni Kondor piše v rubriki »Opazujmo«, ki je posvečena naravi, o življenju belega medveda, značilni živali, ki predstavlja eno izmed nevarnosti, pa tudi enega izmed glavnih mikov daljnega severa. Eell medved pa je zaradi človeškega pohlepa v nevarnosti, da izumre. »Nedvomno je človek največji sovražnik belega medveda; saj nespametni lovci vsako leto pobijejo približno tisoč

primerkov«, piše Radovedni kondor. »Proti tej nesmiselni moritvi bi se moral izraziti ves svet, saj ko bodo izumrli, jih bomo lahko gledali le še na slikah«. Vendar upajmo, da do tega ne bo prišlo in da bo čimprej zagotovljena učinkovita zaščita tudi za to žival.

Da tudi v skavtski organizaciji mnogi niso prav s srcem zraven oziroma da niso prav aktivni, kot se pravi z drugim izrazom, vzemo iz rubrike »Športna stran« in sicer iz članka o odpovedanem smučarskem izletu v januarju. Za izlet se je prijavilo namreč premalo skavtov in skavtinj. Ali pa je prevladala skrb staršev, da se jim ne bi kaj pripetilo v zasneženih gorah, saj vemo, da se venomer dogajajo nesreče nezkušenih izletnikov v gorah. Zato je mogoče boljše, da bi prirejalo skavtsko vodstvo manjše oziroma krajše izlete, s katerimi

JAVEN NATEČAJ ZA PREVAJALCA NA TRŽAŠKI OBČINI

Tržaška občinska uprava je razpisala javen natečaj za prevajalca iz slovenskega jezika. Zahteva se diploma višje srednje šole. Starost od 18. do 35. let, razen izjem, ki jih predvideva zakon. Prošnje in ustrezne listine je treba dostaviti občinski upravi v Trstu do 27. t.m. Vsa potrebna pojasnila lahko zainteresiranci dobijo v oddelku za osebje pri tržaški občinski upravi, in sicer na županstvu, v II. nadstropju, soba št. 92. Zainteresirance opozarjamo, da gre za natečaj z izpiti in nalogami.

Z občnega zbora društva »Pravnik«

Pred dnevi je bil končno po nekaj letih presledka redni letni občni zbor društva »Pravnik«, v katerem je včlanjena večina slovenskih odvetnikov s Tržaškega in z Goriškega. Ta dogodek je toliko pomembnejši in razveseljiv, ker v zadnjem času ni bilo slišati o kakem večjem delovanju društva, predvsem, ker so v zadnjih letih umrli nekateri ugledni slovenski odvetniki (dr. K. Ferluga, Dr. F. Baša, dr. A. Kukanja, dr. F. Tončič). Po poročilih podpredsednika dr. B. Agneleta, ki je nadomeščal pred kratkim umrlega predsednika dr. Tončiča, in tajnika dr. M. Bitežnika, so udeleženci temeljito razpravljali o predlogu sprememb društvenih pravil; ugotovljeno je bilo namreč, da so pravila društva v marsičem zastarela in da ne ustrezajo več stvarnosti današnje družbe niti zahtevam in potrebam slovenske narodne skupnosti v zamejstvu. Zato v prenovljenih pravilih izstopajo tri načelna stališča in sicer, da je društvo »Pravnik« združenje pravnikov (ne samo odvetnikov) slovenske narodnosti, ki živijo v deželi Furlaniji-Juljski krajini, da je namen društva proučevanje pravnih ved ter dajanje nasvetov in

predlogov članom in zainteresiranim manjšinskim skupnostim pri študiranju in praktičnem izvajanju zakonov, razsodb, upravnih predpisov in raznih norm. Društvo nudi članstvu strokovno pomoč ter skrbi za strokovno usposabljanje pravniškega naraščaja. Iz gornjega izhaja, da je lahko član društva vsak slovenski pravnik, čeprav ne izvršuje odvetniškega, sodniškega ali notarskega poklica; da si bo društvo prizadevalo za aktivno in trajno sodelovanje v vsakdanji narodni problematiki s slovenskimi organizacijami in da bo v največji meri gojilo stike s slovenskimi slušatelji pravne fakultete.

Po tem sodeč kaže, da se bo društvo »Pravnik« vključilo bolj aktivno v problematiko slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in prispevalo svoj delež v skupnih naporih pri zavezemanju za naše pravice. V novi odbor društva so bili izvoljeni: dr. Branko Agneletto, predsednik, dr. Mitja Bitežnik, podpredsednik, dr. Franc Škerlj tajnik, dr. Jan Godnič in dr. Drago Štoka odbornika; v nadzorni odbor pa: dr. Bogomil Senčar, dr. Egon Floridan in dr. Danilo Pieri.

POIMENOVANJE OSNOVNE ŠOLE V MEDJI VASI

V soboto, 7. t. m., bo v Medji vasi slovesnost poimenovanja tamkajšnje slovenske osnovne šole po Josipu Štanti. Učenci bodo pripravili krajši spored. Vabljeni so domačini in prijatelji slovenske mladine. Slovesnost poimenovanja se bo začela ob 10.30.

si ne bi nalagalo prevelike odgovornosti in na katere bi lahko starši lahkega srca pustili svoje sinove in hčerke.

Več člankov se ukvarja s splošno problematiko naše manjšine. Krotki bivol piše o globalni zaščiti za našo manjšino, Arnika pa poroča v rubriki »Spoznavajmo našo preteklost!« o nekdanjem povojnem Svobodnem tržaškem ozemlju. Tako je »Jambor« eden tistih redkih slovenskih listov na Tržaškem in Goriškem, ki kažejo smisel za zgodovino. Brez te pa ni mogoče razumeti niti sedanjosti. Upajmo, da bo »Jambor« s to pobudo nadaljeval. Članek o Svobodnem tržaškem ozemlju je res dobro napisan in celo ilustriran z zemljevidom. Tomaž Banovec nadaljuje svoj zanimivi in koristen spis o tem, kako se uporablja in izdeluje topografske priročnike oz. zemljevide.

V tej številki najdemo še več zanimivih člankov, kot npr. spis Franca Vončina »Življenje ni

(Dalje na 5. strani)

Odprta osnovna šola v ulici Campi v Gorici

Po dolgih mesecih odlašanja in čakanja ter številnih skupnih prizadevanjih je bilo končno odprto novo šolsko poslopje v ul. Campi, kamor so se v ponedeljek, 2. aprila, preselili učenci osnovne šole iz ul. Croce. Tako smo Slovenci v Gorici končno le prišli do novega šolskega poslopja, po daljnem letu 1911, ko je

»ŠTEVERJANSKI VESTNIK«

Druga številka »Števerjanskega vestnika« (za februar-marec) je izšla pred dnevi. Kot vedno, je tudi tokrat vsebinsko bogata. Prinaša poročila o političnem, kulturnem in verskem življenju v vasi; iz teh podatkov lahko povzamemo jasno sliko o vseh dogodkih v zadnjih mesecih, ki so bili z več vidikov zanimivi. Več strani je posvečenih tudi polemičnim zapisom med vestnikom in bivšim občinskim svetovalcem Slavkom Štekarjem, ki je dal nekemu slovenskemu časopisu iz Slovenije izjave, ki jih »Vestnik« smatra za enostranske. List ima važno vlogo, ker podrobno informira domačine in tudi širšo javnost, kar je za našo narodno skupnost izredno pomembno. Če bi tudi ostale slovenske občine ali kraji izdajali podobna glasila, bi bil prikaz o našem delu in boju na Goriškem gotovo popolnejši.

—o—

STIKI MED SOVODNJAMI IN ŠKOFJO LOKO

Sodelovanje med Sovodnjami in pobrateno Škofjo Loko bo zadobilo v prihodnjih dneh novega zagona in bo nedvomno pripomoglo k še bolj poglobljenemu prijateljstvu med obema občinama. Po lanskem uradnem pobratanju so se stiki utrdili in izdelan je bil tudi program za kulturne izmenjave med organizacijami, ki delujejo v obeh občinah. V soboto, 7. aprila, bo v Kulturnem domu v Sovodnjah nastopila dramska skupina iz Železnikov z veseloigro »Naši trije angeli«, naslednjo soboto pa bodo gostje sovodenjske občine osnovnošolski otroci iz Železnikov, ki bodo predvajali otroško igro »Tonček«. Pred časom so bili Sovodenjci na obisku pri Škofjeločanih, kjer so podali »Hlapca Jerneja«. Obenem so v teku priprave za avtobusni izlet v Škofjo Loko, ki ga bo priredila občinska uprava iz Sovodenj in ki je v prvi vrsti namenjen srednješolcem. Vse to spada v širši program sodelovanja med obema občinama.

družba sv. Cirila in Metoda prav tako v severnem delu mesta zgradila zasebno osnovno šolo in vrtec. Poleg te je društvo Šolski dom zgradilo šolska poslopja v ul. Croce in Randaccio, kjer so bile do nedavnega vse slovenske šole. Danes so ta poslopja popolnoma prazna, ker so se razne slovenske šole preselile drugam. Nova šola v ul. Campi je bila prva zgrajena, v njeni neposredni bližini se že gradi otroški vrtec; upajmo, da bo v kratkem prišlo tudi do določitve zemljišč za ostale slovenske šolske stavbe v mestu Gorica. Svečana otvoritev nove šole v ul. Campi bo predvidoma še ta mesec.

Skavtski »Jambor«

nadaljevanje s 4. strani)

pust« — zato je potrebno, naglašava avtor, da se od časa do časa streznemo, da pregledamo pot, ki smo jo naredili.« V tej številki je objavljen tudi članek o 15-letnici organizacije slovenskih goriških skavtov in skavtlinj, opis obiska v Veliki Britaniji izpod peresa Glasbenega jastreba, članek Rožmarina o mednarodnem letu otroka in poročilo o skavtski božičnici slovenskih skavtov in skavtlinj v Torontu v Kanadi. Med drugim najdemo v mesečniku tudi poročilo o nagradnem natečaju najmlajših, volčičev in veveric, za izdelavo jasic in poročilo o knjigi pesmic in pravljic Branka Rudolfa za mladino. Jambor prinaša tudi eno njegovo uglasbeno pesmico.

Dramska skupina »Štandrež«

V petnajstih letih nad 20 naštudiranih predstav, tri prve nagrade na tekmovanju »Mladi oder«, nad 150 nastopov v zamejstvu, v Sloveniji, na Koroškem, v Švici, v Rimu in sedaj še priprave za nastope med Slovenci v Severni Ameriki: to je bežen obračun delovanja dramske skupine prosvetnega društva »Štandrež«. V kvalitetnem pogledu so Štandrežci prehodili pomembno pot. Od prvih odrskih poskusov so pod izkušenim vodstvom Aleksija Pregarca prešli v fazo zrelega podajanja; za tem je zahtevno vlogo režiserja prevzela Mira Štrukljeva, zadnje delo pa je vodil Emil Aberšek od novogoriškega gledališča. Napredek je bil v teh letih neverjeten, saj smo po vsaki predstavi imeli občutek, da se je dramska skupina p.d. »Štandrež« izpopolnila do take mere, da prevzame tudi zahtevnega gledalca; posamezni odrski liki in skupinsko podajanje učinkujejo neposredno, neprisiljeno, mojstrsko.

Podoben vtis smo imeli na premieri komedije »Cvetje hvaležno odklanjamo«, ki so jo štandreški igralci podali v nedeljo, 25. marca, v dvorani »Anton Gregorčič« v Štandrežu. Glavni vlogi sta odigrala Božo Tabaj in Majda Paulin, ki sta ponovno dokazala vse svoje igralske zmožnosti, dovršeno pa so ju »podpirali« izkušeni igralci Damjan Paulin, Marko Brajnik, Jordan Mučič in Marjan Breščak, to »standardno« skupino pa so doživeto dopolnjevali Marjan in Stanislav Zavadlav, Silvana Znidarčič, Vanda Srebotnjak, Viktor Selva in Rudi Šuligoj. Pri tem velja omeniti tudi doprinos nekaterih novih članov, ki so se spretno vključili v celotno dogajanje, za kar ima nedvomne zasluge režiser Emil Aberšek. Sceno in luči sta oskrbela Lucijan Pavio in Lucijan Kerpan, nalogo šepetalke je tudi tokrat opravila Marinka Antonič. Svojevrstne glasbene vložke je sestavil naš rojak Andrej Bratuž.

RAJONSKI SVET V PEVMI

Rajonski svet iz Pevme, Štmavra in Oslava je na eni zadnjih sej sprejel sklep, da priredi vrsto srečanj z raznimi upravami in organizacijami za preučitev vprašanj, ki zanimajo te tri vasi. Tako je konec januarja prišlo do javnega zborovanja, na katerem so razpravljali o nameravani gradnji jezusa na Soči, o čemer smo že poročali. Pred kratkim pa je rajonski svet sklical sejo za obravnavo perečega vprašanja o ureditvi cest v Štmavru. Na sestanek so bili povabljeni predstavniki Briške gorske skupnosti in občinski odbornik Zucalli, ki se pa

sestanka ni udeležil. Za Briško gorsko skupnost so bili prisotni predsednik dr. Jacuz, podpredsednik Hadrijan Koršič in odbornik Simon Komjanc.

Glavna točka je bila diskusija o ureditvi ceste čez Gropajšče; ta problem obstaja že vrsto let in je za ta del Štmavra velike važnosti. Pred časom so to cesto nekoliko razširili in le delno popravili, vendar je ob hudih nalivih težko prevozna. Domačini pričakujejo dokončno ureditev tega cestnega odseka, kar bi bilo mogoče izvesti le s celotnim asfaltiranjem cestišča. Na ta način bi bila vsa vas povezana in bi poleg razumljive ugodnosti imeli še možnost, da bi šolski avtobus peljal mimo vseh hiš in otroci ne bi bili primorani hoditi precej daleč do avtobusnega postajališča. Prebivalci iz Štmavra so prikazali to stanje predsedniku Briške gorske skupnosti, ki je nakazal več možnosti za rešitev tega vprašanja. Med drugim je dejal, da Briška gorska skupnost ni do sedaj še nikoli intervenirala na tem območju, vendar je skupno z goriško občinsko upravo pripravila okvirni načrt za izvedbo del. Zagotovil je pripravljenost Briške skupnosti, da vključi v svoj program tudi ta načrt in da po svojih močeh prispeva k dokončni realizaciji, vendar sama ne bo zmogla v celoti izvesti vseh del, ker so za to potrebna precejšnja finančna sredstva; nujno je, da pride do sodelovanja z goriško občino in do skupnega financiranja.

(Dalje na 7. strani)

Mešani zbor »L. Bratuž« na reviji »Primorska poje«

Na zaključnem koncertu pevske revije »Primorska poje«, ki je bil preteklo soboto v tržaškem Kulturnem domu, je nastopil tudi mešani zbor »L. Bratuž« iz Gorice; med drugim je bil to edini zbor z Goriškega. Po nastopu v Kobaridu, ki ga je glasbeni kritik Ivan Silič pohvalno ocenil, je bil mešani zbor izbran za zaključni koncert v Trstu, kar je nedvomen dokaz pozitivne dejavnosti in končno veliko priznanje za našo pevsko skupino. Zbor, ki ga že vrsto let nepretrgoma vodi prof. Stanko Jerič, je večkrat dokazal svoje kvalitetne zmožnosti in pripravljenost ohranjati ter utrjevati

pevsko tradicijo na Goriškem. Pri tem nam ne gre za neko konvencionalno ugotovitev ali priložnostno pohvalo. Mislimo, da je smisel vse globlji in da ne izraža zgolj osebnega gledanja; upoštevajmo to, kar je bistveno za življenje tega zbora in njegov nadaljnji razvoj. V zadnjem času opazamo vse večjo zavzetost članov in kvalitetnejši pristop h glasbenemu izvajanju. Mešani zbor »L. Bratuž« ima veliko možnosti za vedno večje uveljavljanje v goriškem kulturnem prostoru; to pa moramo vsi primerno upoštevati in pohvalno oceniti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Načelnost - slovenska posebnost?

Izšla je dvojna številka Mladike, za februar in marec. Pogoste dvojne številke so dokaz, s kalkimi težavami se bori Mladika kot tudi ostali slovenski tisk na Tržaškem. Težave izvirajo seveda predvsem iz pomanjkanja denarnih sredstev, delno pa najbrž tudi iz pomanjkanja kvalitetnih prispevkov. Prednost Mladike pred mnogimi drugimi publikacijami oziroma revijami in obzorniki pa je v tem, da imajo njeni sodelavci pogum, da se podpišejo. Med Slovenci se je namreč udomačila nova vrsta strahopetnosti: da se večina ljudi, ki dopisujejo v liste in revije, ne upa podpisati in zato najdemo v njih vse polno neznanih kratic.

Uvodnik te številke je napisal Saša Martelanc pod naslovom »Načelnost - slovenska posebnost?«, v katerem zelo upravičeno dregne v tisto obliko značilne slovenske oblike ideološkega fanatizma ali idejne omejenosti, ki se je vedno ponašala z oznako »načelnost«. Takle besede v slovarjih tujih jezikov sploh ni najti, pravi Martelanc, torej je to neka slovenska posebnost. Potem piše: »Kdaj se načelnost spremeni v topost in kdaj je navidezna nenačelnost v resnici iskanje bolj ustrezne resnice? In kdo naj to presoja brez nevarnosti, da bo krivičen? Je absurdno trditi, da je neka pametna doza elastičnosti združljiva z načelnostjo? In kaj lahko to pomeni v praksi: toleranco ali alibi za vetrogonce, modro eklektičnost ali zmešnjavo v vrednotah? Sama vprašanja, ki namesto odgovora rojevajo še nova vprašanja.«

Drugi članek z naslovom »Kljub vsemu - pogumno naprej!« je podpisan samo z začetnico. Je polemične narave in vsebine, kot je razvidno že iz naslova. Ne moremo se strinjati z njegovim ponavljanjem že stare fraze, da smo »Slovenci nezdgovinski narod«. Noben narod na svetu ni nezdgovinski narod, vsak ima svojo posebno, lastno zgodovino, pa naj je bila srečna ali nesrečna. Zato bi morala fraza o nezdgovinskosti slovenskega naroda že končno izginiti iz slovenskih tekstov. Nadaljuje se dnevnik Lada Piščanca iz predvojnega časa, ki nas vedno spet preseneti s svojo miselno globino in zrelostjo. Naj opozorimo, da je pripra-

vil dnevnik za tisk Alojz Rebula, s čimer je opravil izredno zaslužno delo — brez njega bi bil ostal ta naravnost senzacionalni dokument kvalitete in povezanosti slovenske kulture na Primorskem z ostalo slovensko kulturo, zlasti katoliško, pred zadnjo vojno, neznan. Še posebej nas prijetno prese- neča njegov odlični jezik.

Pavle Merku piše o »živih besedah v naših na- rečjih« — tako se glasi naslov njegovega članka, v katerem razčlenjuje pomen imena potoka Malina, ki izvira blizu Subida in teče proti Furlaniji. Pri tem nekoliko polemizira z znanim slavistom Francem Bezljajem, ki je menil, da prihaja to ime iz rastline oziroma sadeža malina, medtem ko Mer-

kü povsem upravičeno meni, da prihaja ime tega potoka iz besede mel, melišče, ki pomeni določeno prodnato obliko tal. S tem daje prav italijanskemu jezikoslovcu Guyonu iz začetka tega stoletja.

Martin Jevnikar nadaljuje svoje razpravljanje o povojnih slovenskih revijah na Tržaškem in obrav- nava tokrat ravno Mladiko. Isti nadaljuje svojo razpravo o Zamejski in zdovski literaturi. Izvirno leposlovno prozo objavljata Majda Košuta, prvo- nagrajenka literarnega natečaja Mladike, in Tatja- na Rojc, ki kaže posebno izvirnost. Pesmi sta pri- spevala Albert Milikavec in Vladimir Kos.

Ivo Jevnikar nadaljuje svojo zanimivo rubriko »Drobc iz manjšinskega sveta«. Aktualen je čla- nek »Ruski disidenti in narodnostne pravice«. O hranilni vrednoti jabolka pa sveže kot vedno kram- lja Bruna Pertot. V rubriki »Iz dnevnika mlade družine« je objavljen sveže in s humorjem napi- san članek »En dan na snegu«, podpisan z besedico Ona. Naj omenimo še dopise in običajne ru- brike, kot npr. ocene, zapiske in čuka na Obelisku.

11. številka zbornika »Newsletter«

Pred nedavnim je prispela v Evropo nova šte- vilka obzornika »Newsletter«, ki ga izdaja dvakrat na leto Društvo za slovenske študije na Columbia univerzi v New Yorku, kot založnik pa je podpisan Stefan Slak. Ta številka je že enajsta. Prihodnja bo izšla letos maja.

Nova številka prinaša kar pestro vsebino. Ta se nanaša v veliki meri na zadeve, ki so v zvezi s kulturnim in drugim delovanjem ameriških Sloven- cev, predvsem seveda na literarnem in splošno- kulturnem območju. Opaziti je, da so ta vprašanja blizu izdajateljem in da jim zato posvečajo največ pozornosti, medtem ko se zdijo nekatera področja v primerjavi s tem nekoliko zanemarjena ali pa sploh neopazena. Nedvomno pa vpliva na to neu- ravnoteženost vsebine v veliki ali morda tudi glav- ni meri orientiranost sodelavcev, ki so predvsem iz vrst ameriško-slovenskih slavistov in sociologov. Vendar najdemo med avtorji tudi neslovenska imena. Vsekakor vzbuja revija vtis rahle neurav- noteženosti v obveščanju s težiščem na preteklosti in na takih vprašanjih, ki so politično nevtralna. To je morda krivo, da nekatere probleme in pu- blikacije obravnava obširno, druge komaj omeni, tretjih pa sploh ne. Urejanje take publikacije pa

je seveda težko, ker mora loviti ravnotežje med nasprotujočimi si silami in težnjami in se izogniti političnim problemom, ki bi lahko povzročili kak razkol v vrstah sodelavcev. Vsekakor pa moramo priznati, da bi rajši brali v zborniku več prispev- kov o sodobni problematiki ameriških Slovencev in slovenskega naroda na splošno in manj obširnega obdelovanja tem, ki se nanašajo na preteklost in so zato z današnjega stališča nevtralne.

V tej najnovejši številki prof. Stefan Slak z ameriške univerze Toledo precej obširno obdeluje vprašanje tonalnosti, to je naraščajočega ali pada- jočega naglasa v slovenščini in primerja s tem pet vrst naglašanja oziroma tonalnosti v kitajskem je- ziku. Zanimiv je začetek razprave, ki se glasi (na- pisana je seveda v angleščini): »Z malo izjemami (slovenščina in tudi švedščina, norveščina in lit- vansščina glej Blomfield, stran 116), so evropski jeziki netonalni. Zdi se, da je več tonalnih jezikov v Aziji. Značilen primer je kitajščina.«

Mery Molek iz Denvenja je objavila v angleščini nekako avtobiografijo oziroma avtobiografski ro- man o usodi v Ameriko priseljene ženske. To je bila njena mati. Hkrati opisuje v knjigi svojo last- no neveselo mladost v Ameriki. Knjigo zelo ugod- no ocenjuje Irene Portis Winner.

Bogdan Novak je prispeval oceno o knjigi »Pri- morski Slovenci pod italijansko zasedbo 1918-1921«. Irma Ozbalt pa precej obširno in kritično piše o simpoziju o Ivanu Cankarju, ki je bil organiziran leta 1976 v Ljubljani. Joseph Paternost ugodno oce- njuje »Petjezični glosar (jugoslovanske) ustave in samoupravljanja«, ki ga je napisal Janko Gollas in je izšel leta 1976 v Ljubljani. V njem vidi dobro- došel jezikovni pripomoček za prevajavce. Isti kri- tik je prispeval tudi poročilo o posebni številki revije »Jezik in slovnost« na temo »Slovenščina v javnosti«, ki je izšla pred enim letom. Poljska sla- vistka Hanna Orzechowska pa kritično ocenjuje poljsko-slovenski slovar Franceta Vodnika in opo- zanja med drugim na številne in hude tiskovne na- pake v njem. Rudolph Flanik kritično pretresa ne- ko novo v angleščini izdano bibliografijo o pre- vodih iz jugoslovanskih literatur. Avtorja biblio- grafije sta Vasa Mihajlovič in Mateja Matejčič. Kri- tični pravi, da je ta nova bibliografija sicer koristna, vendar povzroča tistim, ki bi jo radi uporabljali, težave, ker obravnava literature jugoslovanskih na- rodov kot enotno literaturo, kar se odraža tudi v kazalu avtorjev. Poleg tega prinaša obzornik »News- letter« še številne krajše članke že omenjenih in še drugih avtorjev.

»Naši trpeči bratje«

Nova, januarska in februarska številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« je posvečena temi »Naši trpeči bratje«. Pod izrazom »Naši trpeči bratje« je razumeti v smislu gledanja Cerkve vse prizade- te, slabotne, trpeče, pohabljenice, kronično bolne in civilne invalide vseh vrst, od slušno prizadetih do slepih ali kako drugače oviranih za normalno življenje. V naglici in bleščavi modernega življenja se pogosto zgodi, da premalo mislimo na take lju- di ali pa sploh ne, vendar pa Cerkev ni pozabila nanje, čeprav najdemo v tej številki revije pritož- be in samoobtožbe, da še vseeno premalo misli na- nje. Na to temo je ubran tudi uvodnik pod naslo- vom »Slabotni, vendar močni v Kristusu«, ki ga je napisal Rafko Valenčič.

Nato si sledijo članki »Skrivnost trpljenja« An- tona Strleta, »Združeni v Kristusu« Marjetke Smre- kar, »Srečanje s starostjo« Jakoba Aleksiča, med- tem ko je prispeval članek »Telesne in duhovne potrebe bolnikov v bolnišnicah in domovih« nekdo, ki se je podpisal samo kot N. N. O obiskih pri bolnikih, ki veljajo za dela krščanske ljubezni do bližnjega, pa piše Metka Klevišar.

Renato Podbersič iz Kopra je prispeval članek o spoznanjih pastoralnega tečaja na temo pomoči bolnim in starim ter invalidom, Jože Vesenjāk pa obravnava temo »Obhajilo na domu«. O skrbi za slušno in govorno prizadete piše Jakob Bijol. Glinji- vo je pismo neke slepe, ki se je podpisala samo z začetnicama in ki pravi med drugim: »Z vese- ljem smo sprejeli vabilo urednika, da se tudi mi, slepi, oglasimo v vaši reviji. To je obenem prilika, da izrazimo svoje želje in pripombe. Prav gotovo je to tudi izraz povečane pozornosti, ki smo je v zadnjem času v Cerkvī vse bolj deležni tudi slepi in slabovidni verniki.«

V rubriki Pastoralne skušnje in problemi raz- pravlja Anton Nadrah o obredniku uvajanja odras- lih v krščanstvo, Laura Planinc piše o življenju občestva in o mestu duhovnika v njem, Viktor Kos pa obravnava temo »Naša srečanja z bolniki po domovih in bolnišnicah«. O raznih, zlasti tudi ka- tehetskih in pedagoških problemih pri verouku, za- nimivo razpravljajo še nekateri drugi. Na nekatere nove knjige teološkega značaja opozarja rubrika »Knjige in revije«.

Padova nam je blizu

Pomlad je morda najprimernejši čas za krajša turistična potovanja in spoznavanje bližnjih krajev. Mislimo pri tem na zdrav turizem, na užitek ob občudovanju krajinskih in umetniških lepota pa tudi na spoznavanje realnosti vsakdanjega življenja, socialne stvarnosti, na človeške stike.

Veliko naših petičnih turistov — jih je pa res veliko — se pa podaja pač potrošniško na potovanja od Sovjetske zveze do Pariza, Samarkande, Aten, Pekinga, Balija, Kenije, Tunizije, Egipta in Turčije. Na skupinskih izletih, seveda, si hodijo močit svoje ude pozimi na Sejšelsko otočje.

Večina teh naših bližnjih, saj jim evangelijsko odpuščamo, prav gotovo še ni spoznala vseh zlatih kotičkov Slovenije, privlačnosti jugoslovanskega juga, nešteti lepote Italije. Potrošniška sla jih vleče daleč proč iz dežele, kjer prebivajo in je ne poznajo. Celu svojim otrokom niso odkrili lepote izleta po Krasu, po Brdih, po Benečiji, v Gradež ali Sacile ali v Sesto al Reghena, v Palmanovo in Gradišče ali Doberdob. Veliko otrok je celo že letelo, sanjajo pa potovanje z vlakom.

Uvod je bil morda le predolg. V nizu krajših napotkov bi radi spodbudili bralce na kraje ali le nekoliko daljše izlete, številne pa, ki so že bili v krajih, ki jih bomo omenili, pa na ponoven obisk.

Začeli bi z nekoliko oddaljenim krajem, da ne bi preveč šokirali veleturistov. Dežela Veneto slovi z Umbrijo in s Toskano med vsemi italijanskimi deželami po svoji nežnosti. Krajinska privlačnost je združena z neprecenljivimi umetniškimi lepota in zgodovinsko pomembnostjo. Kaj bi naštevati Benetke, Verono, Vincenzo, Asolo, Castelfranco, Este, ustavimo se kar v Padovi. Zakaj smo pričeli prav s Padovo, boste ugotovili na koncu.

Padova je oddaljena od Trsta in Gorice okrog 185 kilometrov, torej ni hudega. Če se že hočemo podati z avtomobilom, nikar ne drvimo po avtocesti. Po ravninskem predelu bi utegnili zacincati. Predvsem pa se v Mestrah podajmo do Fusine in odtod vzdolž Brente smo po dobrih dvajsetih kilometrih v Padovi. Ampak kakšni so ti kilometri ob desetih čudovitih beneških vil in to prav sedaj, ko nam zelenje še ne zastira pogleda! Gotovo pa bo ta odsek poglavje zase. Pa tudi Padove ne bomo obdelali naenkrat, obdržimo si pravico do posameznih napotkov tudi za druge kraje.

Padovo bi lahko označili za mesto nizkih obokov. Lahko se podamo tja kar brez dežnika tudi v deževnem vremenu. Je mesto slovitega vsučilišča, ki je bilo ustanovljeno leta 1222. Koliko naših doktorjev se je na tej slavni univerzi usposobilo za poklic. Tu sta živela Dante in Petrarca, tu je pokopan sv. Anton, tu je pokopan Dalmatincec, blaženi pater Leopold Mandić. Rojstni kraj rimskega zgodovinarja Tita Livija. Je mesto mogočne bazilike svetega Antona, bazilike sv. Justine z ogromnim trgom Prato della Valle, kjer stotina kipov obdaja osrednji zeleni otoček, slikovitega zelenjadnega trga, palače della Ragione in čudovitega kota ob nekdanji rimski Areni. Ob sedaj onesnaženi reki Bachiglione, ki jo seveda omenja Dante, ob zasutem plovnem kanalu, kjer so pa še ohranili železna vrata s prekrasno ribiško kapelico prav sredi prometnega vrveža, se odpira zelena oaza, v kateri sta shranjena morda najpomembnejša in najlepša dragulja. Sosedji sta si slovita Cappella degli Scrovegni

z Giottovimi freskami, eden najpomembnejših kulturnih spomenikov v Italiji in romanško - gotska cerkev Eremitanov, puščavnikov.

Pa prav sem smo vas hoteli popeljati, v cerkev Eremitanov. Zgrajena je bila med leti 1276 in 1306, skoro popolnoma porušena med bombardiranjem leta 1944. Po vojski so jo popolnoma obnovili in rešili, kar se je dalo rešiti. Slovela je po kapeli Ovetarov s prekrasnimi slikami Mantegne ter iz njegove šole. Večino lahko občudujemo le po knjigah, ohranilo se je le nekaj drobcev na levi strani. Toda kdor občuduje Mantegno in se je podal v Mantovo in Verono ali v tuje muzeje, kjer hranijo njegove slike, si ne more kaj, da ne bi obiskal padovanske kapele. Giotto, Mantegna, Donatellov kip pred baziliko svetega Antona in sama bazilika nam dokazujejo, da je Padova še celo petnajsto stoletje po umetniškem ustvarjanju prednjačila pred Benetkami.

V cerkev Eremitanov pa smo vas napotili tudi iz nekega drugega razloga, ki morda presega vse, kar smo vam našteali. Cerkev si lahko ogledamo do podrobnosti brez vodiča. V najznačilnejših točkah so na razpolago obiskovalcem tipkopisi v šesterih jezikih s podrobno obrazložitvijo zanimivosti. Med temi jeziki sta tudi slovenščina in hrvaščina, pa ne spakodra slovenščina. Kje lahko kaj takega opazimo v naši deželi, razen v starodavni cerkvi v Škocjanu ob Soči? V Padovi bomo našli napotke

in opise v slovenščini tudi v baziliki sv. Antona in pri kapucinih samostana S. Croce, kar je nekje razumljivo. Tu, pri Eremitanih, pa gre za samostojen in plemenit nagib. Padova ni danes idealni kotiček. Preživlja socialno krizo in pretrese sorazmerno v večji meri kot ostala italijanska mesta. Lahko rečemo, da ni dneva brez terorističnega izpada skrajne levice ali skrajne desnice. V tem okviru moramo ceniti odgovor, ki nam ga je dal po telefonu tamkajšnji župnik. Zanimalo nas je, kako da so opisi tudi v slovenščini. Dal nam je takojšen in zelo tehten odgovor, kar kaže, da so mu že drugi postavili vprašanje, a gotovo z drugimi nagibi. Dejal nam je, da je Padova vzdrževala vedno stike z Vzhodom, da je v Padovi študiralo veliko Slovencev, da se mu ne zdi pravilno kazati pozornosti le za velike jezike, ki prinašajo devize, ter da se mu je zdelo pravilno natipkati opise v jeziku bližnjega naroda, ki je po kulturi in dostojanstvu enakovreden drugim. Ko smo ga pohvalili, je na oni strani žice malce osupnil, ali se nam je le zazdelo. Zapomnimo si cerkve Eremitanov v Padovi v teh trenutkih, ko je zdijval spet pri nas najhujši šovinizem in se ne bo polegel tako hitro. Šele sedaj, malce pozno smo obrazložili, čemu smo se v tem prvem in zelo dolgem napotku podali v Padovo.

Pa še nekaj, tako ob Brenti kot v bližnjih Evganejskih gričih pa tudi v Padovi dobro kuhajo in še boljše pijejo, škoda da pod oboki ali v ozkih cestah ob Piazza delle Erbe ne prodajajo več kuhanih polžev s česnom in peteršilčkom. Ali pa morda le še. Poskusite.

M. O.

Srečanje s Spacalom v Avditoriju v Gorici

V četrtek prejšnjega tedna je bilo v deželni Avditoriju v Gorici drugo srečanje s slovenskim avtorjem; tokrat je bil na vrsti umetnik Lojze Spacal iz Trsta. Večer je organizi-

rala Slovenska prosvetna zveza pod pokroviteljstvom goriške občinske uprave. Avtorja je najprej pozdravil župan De Simone, ki je pozitivno ocenil skupna prizadevanja za prikaz slovenske kulture tudi italijanski publik. Po srečanju z Alojzom Rebulom je bil to drugi poskus predstaviti v deželni Avditoriju slovenskega umetnika, kar moramo z vseh vidikov pozdraviti in izredno pozitivno oceniti. Vse to pripomore, da se odpravijo nerazumevanja in da se ustvarijo med slovensko in italijansko publiko konkretni ter plodni stiki. Spacalovo umetnost in delo sta predstavila prof. Milko Rener v slovenščini in prof. Fulvio Monai v italijanščini. Spacalova dela so na svojevrsten in sugestiven način ponazarjali prelivajoči se diapozitivi, ki jih je podal tržaški fotoamater Sergio Sergas. Večer je v celoti uspel, kar so pozitivno ocenili tudi številni prisotni v dvorani.

—o—

RAJONSKI SVET V PEVMI

(nadaljevanje s 5. strani)

Ne glede na to bo Briška gorska skupnost zaenkrat poskrbela za ureditev prvega cestnega odseka v smislu dogovora z domačini na zadnji seji. Odbornik Simon Komjanc je ob koncu obvestil prisotne o ugodnostih, ki jih nudi Briška gorska skupnost zlasti na področju vinnogradništva. Predsednik rajonskega sveta Silvan Bensa se je zahvalil predstavnikom Briške skupnosti z željo, da bi v fazi izvajanja omenjenih del skupno sodelovali in posegli pri občinski upravi v Gorici.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

GOSTOVANJE
MESTNEGA GLEDALIŠČA LJUBLJANSKEGA

IVAN CANKAR
KRALJ NA BETAJNOVI
drama v treh dejanjih

Scena in kostumi	META HOČEVAR
Glasba	DARIJAN BOŽIČ
Jezikovni vodja	MARKO SLODNJAK
Režiser in dramaturg	DUŠAN JOVANOVIČ

V četrtek, 5. aprila ob 20.30 ABONMA RED D - mladinski v sredo in RED E - mladinski v četrtek

V petek, 6. aprila ob 16. uri ABONMA RED H in RED I; ob 20.30 ABONMA RED A - premierski

V soboto, 7. aprila ob 20.30 ABONMA RED B - prva sobota po premieri in RED F - druga sobota po premieri.

Za abonma RED C - prva nedelja po premieri in abonma RED G - druga nedelja po premieri bo predstava

v nedeljo, 22. aprila ob 16. uri

Obračamo se na cenjene abonente (redov B in F) s prošnjo, da dvignejo nove številke sedežev v Kulturnem domu v sredo in četrtek od 10.30 do 12.30 ali eno uro pred pričetkom predstav. Prosimo za razumevanje.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 45 OOOOO

»To pa je tako,« je odgovorila, »da ga tukaj vsi poznajo in vedo vse o njem. Z nobenim človekom se ne more srečati, ki ne bi vsega vedel. In vendar je storil tisto zaradi mene in se je po nedolžnem zapletel, ali tega ne pomisli nihče. On pa sodi, da bi bilo dosti bolje kje drugje, kjer bi bil vsem tuj, potlej bi se čisto izpremenil. Zakaj pripraven pa je, pripraven.«

»Na Doppenu sem pustil železni kol, ali ga je porabil in izkopal kamenje, kar ga je bilo še na travniku?«

Molčala je.

»Ali je porabil kol, sem vprašal.«

»Ni, saj zdaj se je naučil nekaj drugega, in če bi le prišel v novo deželo —

Edevartu je šinilo nekaj v glavo: »Pa naj odide sam!« A najsi je bila Loviza Magreta brez vse pomoči, v njenih mislih je le vladal še nekak red; Edevartov predlog je bil nemogoč, odgovorila je ponižno in pošteno: »Stvar je taka, da hoče imeti Haakon mene in otroke s sabo, saj sva mož in žena in morava skupaj živeti. Je že tako. In brez nas bi se mu bilo težko držati reda.«

Edevart dvoumno: »Da, brez tebe utegne biti tudi drugim težko. Pa to ti ne prizadeva skrbi, kakor vidim.«

»Pač, pač, pač!« je vzkliknila in se prslonila s prsmi k njemu. »Nesrečna sem zavoljo tebe in ne vem, kaj naj storimo. Povej ti!«

Edevart je ponovil: »Da, saj ga lahko pustiš, naj gre, sama pa ostaneš tukaj!«

Dolgo molčanje. — »Kako pa bi potlej bilo?« je šepetala in majala z glavo. »Meni bi se slabo godilo, veš, in saj ne bi mogla skriti. Ne, na to ni misliti.«

Edevart: »Prav za prav torej hočeš, naj ti pomagam, kako bi odšla od mene?«

Molk. — »Ne vem!« je zamrmrala obupno.

Odpele ji je gumb na životku in ona je pustila. Ko pa je hotel odpeti še en gumb, ga je nežno poljubila in se odmaknila.

»Ali ne utegneš?« je vprašal.

»Ah ne. Da, on ve, kje sem.«

Edevart klikne: »On ve, da si pri meni?«

»Da. Sam me je prosil, naj stopim k tebi. O, ni tak divjak, kakor misliš.«

»Zdi se mi, da je hujši,« je odgovoril Edevart zmeden.

Loviza Magreta: »Ne, samo tako potrj je, nikjer ne najde pomoči, pa saj hočeva dati ves Doppen za to, tukaj je zapisano, če hočeš prebrati. Rekel je, naj stopim in poskusim pri tebi. In ni mislil na — na nič drugega.«

»Vse eno je, na kaj je mislil. Ali ne?«

»Ne vem.«

Zopet ropot na palubi, tavajoči koraki. Loviza Magreta posluša in je videti prestrašena, Edevart se ne ozira na to in nadaljuje: »Ne, ne, prav nič me nimaš rada!«

»O, da — rada te imam. Nekdo je na palubi.«

»Samo, samo z njim hočeš proč. To hočeš.«

»Kaj naj storim! Saj meni tudi ni lahko, troje otrok in vse drugo —

»Troje otrok?«

Odgovorila je s povešenimi očmi: »Da. Ampak zadnje ni od njega.«

Čeprav je bil ropot na palubi glasnejši in je utegnil obetati nevarnost, so se mu ukvarjale misli samo z njenimi zadnjimi besedami in vprašal je kakor napol prebujen: »Odkod veš, da zadnji ni od njega?«

Ona s sanjavi smehljajem: »Da, to vem prav dobro!«

Nad tem se je zamislil. Nejevolja mu prebegne obraz, ko potrka nohet po palubnem oknu in ga zmoti, razjezi se in zakliče: »Stran pojdi, ti tam zgoraj!«

»Kdo pa je?« šepne Loviza Magreta.

»Kaj me briga, katera je. Stran naj gre!«

Katera? Ali prihaja katera k tebi?«

»Ne vem. Najbrž je gospodična Ellingsenova.«

»Tako, gospodična Ellingsenova.«

»Grem gledat. Kar mirno sêdi, pa te ne bo videla.«

Prišel je na palubo in je stal pred Haakonem Doppenom.

Haakon je šepetaje pozdravil in rekel: »Hotel sem samo — ali je še tukaj? Ne smeš zameriti zaradi lani, ne smeš zameriti, ná roko!«

Edevart se je zelo začudil, kako se je mož naglo izpremenil, kakor revež je stal pred njim, siromak, in prosil in prosil. Že od daleč je dišal po žganju. »Kaj hočeš?« je vprašal Edevart.

»Kaj hočem? Ali je še tukaj? Samo pomagal bi ji rad prositi, samo za božjo voljo ne smeš povedati, da sem bil tukaj! Nisem hotel, da bi te morala sama prositi in bi ji bilo prehudo, zato sem prišel. Sedel bom gori v hištrni in igral, dokler ne pride. V taki sili smo, pomagaj nam oditi od tod, ves Doppen dobiš za to, kakor stoji in leži. Ali si prebral, kako smo napisali? Ne boš se kesal, jutri zarana ti prinese pisanje. Za božjo voljo ne smeš povedati, da sem bil tukaj, reci, da je bil nekdo drug, zdaj pa takoj pojdem, samo za trenutek sem odskočil. Pa brez zamere zavoljo lani, ti pravim, tukaj je moja roka!«

Naglo je odšel in izginil na obrežju.

»Pijana muha, hotel je le videti, ali sem slečen,« si je mislil Edevart in stopil zopet v kabino. — »Troje otrok, nisi rekla,« je vprašal, »da si dobila tretjega otroka?«

»Da,« je odgovorila.

»Kdaj si ga dobila?«

Povedala je dan in mesec, pa ni delala nič iz tega, ni izkoristila proti njemu.

Po glavi ji je hodilo, kdo je bil na palubi, in vprašala je: »Si jo odpravil?«

»Sem — odpravil sem jo, da.«

»Tako sem se bala,« je šepetala Loviza Magreta, »hotela sem se skriti v tvojo posteljo. Tak sem prihaja k tebi?«

»Da, to je prav,« je rekel, »zlezi v mojo posteljo!«

To je preslišala in vprašala nekajkrat o gospodični Ellingsenovi: »Ali prihaja ponoči? Pogosto?« V njenih besedah ni bilo grenkobe, povešala je glavo in se zamislila. Njena vprašanja je odklonil, gospodična Ellingsenova da mu je imela nocoj pač nekaj sporočiti, sicer pa ne pride nikoli. »No, tak bodi prijazna, Loviza Magreta, pa se sleci! Poglej, lepe, bele blazine —

Sedela je nepremisljivo zamišljeno in ni niti gledala vanj.

»Ne, saj razumem. Nič drugega nočeš,« je dejal nestrpnno, »samo od mene hočeš iti.«

»Jaz?« je kliknila. »Ne, vse življenje bi bila rada s teboj, res. Mogočni Bog — ali ne razumeš —

Tako se je sam sebi smilil, in zdaj, ko se je vdal in obljubil, da ji bo pomagal iz dežele, ni poznal več lastnega glasu. Da, premislil si je, zanj bo to nesreča in izguba, pa to mu nič ni mar, ah kaj, njegova usoda je propast, njej hoče pomoči, ves denar dobi, kar ga ima, ali je zdaj zadovoljna?

»Ah!« je zastokala. In vrgla se mu je zopet v naročje, čutil je, kako so ji prsi plale in kako ga je poljubljala krepkeje nego kdaj prej. Trgali so se ji kratki, hvaležni vzkliki, in dajala mu je mila imena: »Fantič moj, mili moj, Bog ti daj sreče!«

V tem omamnem trenutku je zopet poskusil in ji hotel odpeti obleko, ali ona ni bila voljna in mu ni pomagala, zajokala je. Začuden in razljučen jo je porinil od sebe in rekel: »Dobro, delaj, kar hočeš!«

»Saj, saj hočem!« je vzkliknila, »samo če nam pomoreš proč.«

Zato torej. Odgovoril je kratko: »Rekel sem, da ti čem pomagati. Poglej, ves moj denar dobiš!« Naglo je potegnil denarnico iz žepa in vrgel šop bankovcev na mizo, da je topo udarilo: »Sama lahko prešteješ!«

»Ne — koliko je?«

»Sama preštej, pravim!«

»Ne, ne, Edevart, Bog ti daj srečo, koliko je?«

Povedal je vsoto.

»Za božji svet!« je rekla s svojimi stvarimi, znanimi besedami, »hvalila te bom in blagovala, dokler bom živa. To je več, kot smo upali dobiti za Doppen. Kaj moreš tolikanj utrpeti? Poglej, obdrži si nekaj!«

»Vzemi denar, sem rekel,« je ukazal trdo.

Ali je zdaj pričakoval, da se mu pri tej priči vda?

Čakal je dolgo, pa ni bilo nič. Dala mu je papir, naj ga prečita, zagnal ga je na mizo. Obljubila je, da pride jutri s pravim pisanjem.

»To mi nič ni mar,« je rekel in čakal.

Saj ga je ona tudi razumela, zopet je zajokala in se začela odpenjati.

On: »Zakaj se jočeš? Včasih se nisi jokala?«

»Ne, saj se ne jočem,« je rekla. »Poglej, odpenjam se, takoj bom ...« Jokala se je vse bolj in bolj, kapljalo ji je iz oči, vendar se je delala gorečo in voljno in kakor da bi rada.

V globino duše ranjen je Edevart vstal, jo grobo povil v njeno obleko, jo prijel za roko in jo vzdignil s klopi: »Vzemi si denar, pa pojdi!« je rekel. »Nočem ti žalega!«

Skušala ga je zopet udobrovoljiti, tiho je ihtela mirne besede, on pa je razburjen topotal pred njo po stopnicah. Zgoraj je bila tema. Rekla je živo: »Edevart, nisem mogla!«

»Nisi mogla?«

»Ne, nocoj ne. Tako mi je žal.«

»Nisi mogla? No, to si že tako uredila, preden si prišla?«

(dalje)